TOÀ ÁN ND HUYỆN LẠNG GIANG **TỈNH BẮC GIANG**	**CỘNG HOÀ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM** **Độc lập – Tự do – Hạnh phúc**

Bản án số: 31/2018/ DS-ST
Ngày 31/10/2018
V/v: "Tranh chấp bồi thường thiệt hại do xâm phạm mồ mả"

NHÂN DANH
NƯỚC CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
TÒA ÁN NHÂN DÂN HUYỆN LẠNG GIANG, TỈNH BẮC GIANG

Thành phần Hội đồng xét xử sơ thẩm gồm có:

Thẩm phán sơ cấp - Chủ tọa phiên tòa: Bà Trần Thị Hằng

Các Hội thẩm nhân dân: Ông Nguyễn Quang Vinh và Ông Lê Văn La.

- ***Thư ký phiên toà*:** Bà Vũ Thị T Huyền - Thư ký Tòa án nhân dân huyện Lạng Giang, tỉnh Bắc Giang.

- ***Đại diện viện kiểm sát nhân dân huyện Lạng Giang tham gia phiên toà:*** Ông Trần Văn Mạnh - Kiểm sát B sơ cấp.

Ngày 31/10/2018, tại trụ sở Tòa án nhân dân huyện Lạng Giang, xét xử sơ thẩm công khai vụ án dân sự thụ lý số 40/2018/TLST-DS ngày 02/05/2018, về việc "Tranh chấp bồi thường thiệt hại do xâm phạm về mồ mả"; theo quyết định đưa vụ án ra xét xử số: 183/2018/QĐST-DS ngày 16/10/2018, giữa:

+ **Nguyên đơn**: Bà Hoàng Thị D, sinh năm 1949 – (Có mặt).

Địa chỉ: Số 01, ngõ 185, phường Dĩnh kế, thành phố bắc Giang , tỉnh Bắc Giang.

+ Bị đơn: Anh Dương Văn T, sinh năm 1965 – (Có mặt).

Địa chỉ: Thôn 3, xã Xương Lâm, huyện Lạng Giang, tỉnh Bắc Giang.

+ Người có quyền lợi nghĩa vụ liên quan:

Chị Bùi Thị B, sinh năm 1967 – (Có mặt).

Địa chỉ: Thôn 3, xã Xương Lâm, huyện Lạng Giang, tỉnh Bắc Giang.

+ Người làm chứng:

1. Bà Dương Thị H, sinh năm 1968 – (Có mặt).
2. Chị Dương Thị H, sinh năm 1976 – (Vắng mặt).

Đều cùng địa chỉ: Thôn 3, xã Xương Lâm, huyện Lạng Giang, tỉnh Bắc

Giang.

3. Bà Dương Thị Th, sinh năm 1963 – (Có mặt).

4. Ông Hoàng Kim Đ, sinh năm 1959 – (Có mặt).

Đều cùng địa chỉ: Thôn 3, xã Xương Lâm, huyện Lạng Giang, tỉnh Bắc Giang.

5. Bà Hoàng Thị T, sinh năm 1961 – (Có mặt).

Địa chỉ: Thôn 1, xã Xương Lâm, huyện Lạng Giang, tỉnh Bắc Giang.

NỘI D VỤ ÁN

*** Tại đơn khởi kiện tranh chấp bồi thường thiệt hại do xâm phạm về mồ mả và lời khai tiếp theo nguyên đơn bà Hoàng Thị D trình bầy:**

Cụ Dương Văn N, sinh năm 1891 mất năm 1948 và cụ Nguyễn Thị T, sinh năm 1892 mất năm 1955 là ông, bà nội của chồng bà, cụ Dương Văn N và cụ Nguyễn Thị T có 01 người con là liệt sĩ Dương Xuân Đ, sinh năm 1920 hy sinh năm 1954; liệt sĩ Dương Xuân Đ có 01 người con duy nhất là Dương Văn V, sinh năm 1942 (là chồng của bà, ông V mất năm 2006) hiện nay bà là người thờ cúng ông bà nội chồng là Dương Văn N, cụ Nguyễn Thị T và liệt sĩ Dương Xuân Đ (là bố chồng bà). Anh Dương Văn T có bố là Dương Xuân B, sinh năm 1942 (chết năm 2017), lúc N ông B có sống ở nhà liệt sĩ Đ, anh T gọi cụ T và cụ N là cụ. Theo bà được biết thì ông Dương Xuân B và anh T không có quan hệ gì với gia đình liệt sĩ Đ. Năm 2001 cụ Nguyễn Thị T được truy tặng danh hiệu bà mẹ Việt Nam anh hùng và chồng bà đã xây tường bao quanh và làm một bản tin với dòng chữ nổi "Mẹ Việt Nam anh hùng". Phần mộ của cụ N và cụ T vẫn được chôn cất tại xứ Đồng Cầu Kha, xã Xương Lâm và đều là mộ đắp đất chưa xây dựng gì. Tháng 9/2014 anh Dương Văn T đưa bố là ông Dương Xuân B xuống nhà bà xin phô tô bản bà mẹ Việt nam anh hùng để về làm đơn xin tiền làm đường vào mộ Cụ T và cụ N, bà có nói với ông B làm gì thì làm, còn không được xây mộ vì mộ của cụ N đang phát nên không được xây. Tháng 11/2014 bà có về nhà anh T để bàn về việc làm đường vào mộ mẹ Việt nam anh hùng. Ngày 29/11/2014 bà có nộp biên bản họp gia đình và thống nhất không xây mộ. Ngày 03/12/2014 anh T đã tự ý tháo dỡ 02 ngôi mộ của cụ T và cụ N trong khi không được sự đồng ý của gia đình bà. Khi bà đến bố anh T là ông B nhận là mộ của nhà ông B, nên bà cùng con gái vứt toàn bộ gạch nằm trên 02 ngôi mộ xuống ruộng không cho xây dựng nữa và báo chính quyền địa phương; Ngày 04/12/2014 UBND xã Xương Lâm có mời bà và ông B đến làm việc, hai bên nhất trí gia đình bà sẽ xây mộ còn gia đình nhà ông B làm đường vào mộ, ông B đã xin lỗi bà trước ban hòa giải.

Ngày 25/12/2014 bà thuê thợ về để tính toán nguyên vật liệu thì 02 ngôi mộ đã được xây dựng xong, được ốp gạch và gắn tên 02 cụ. Việc xây dựng mộ

thì ông Dương Xuân B là người đứng lên xin xây dựng, khi xây mộ thì ông B có mặt ở đó,còn người xây dựng mộ trực tiếp là anh T, vì lúc đó ông B đã già không thể đứng lên xây dựng mộ. Các con của ông B cũng tham gia xây dựng nhưng anh Dương Văn T là con trai của ông B là người chịu trách nhiệm chính về việc xây dựng. Nay bà chỉ yêu cầu anh T phải bồi thường thiệt hại do xâm phạm mồ mả cho bà về việc xây dựng trái phép 02 ngôi mộ là 13.000.000đồng/ 01 ngôi x 02 = 26.000.000 đồng. Buộc khôi phục lại hiện trạng ban đầu khi chưa xây dựng. Ngoài ra bà không có yêu cầu ai khác phải bồi thường và không có yêu cầu khởi kiện nào khác.

Trước phiên tòa hôm nay, bà Hoàng Thị D vẫn giữ nguyên các yêu cầu trên.

* **Tại các bản tự khai và biên bản hòa giải của Tòa án, bị đơn anh Dương Văn T trình bầy**:

Hai ngôi mộ của cụ Dương Văn N và cụ Nguyễn Thị T mà bà Hoàng Thị D đang khởi kiện anh đều là mộ các cụ nội của anh, các cụ là bố mẹ đẻ của liệt sĩ Dương Xuân Đ; Bố anh Dương Xuân B là con của liệt sĩ Dương Xuân Đ (bố anh là con đẻ hay là con nuôi của liệt sĩ Dương Xuân Đ thì anh không biết).

Do điều kiện công tác xa nhà, năm 2014 bố anh về quê khi thấy phần mộ của cụ Dương Văn N và cụ Nguyễn Thị T (là bố mẹ của liệt sĩ Dương Xuân Đ) đã xuống cấp trầm trọng vì từ trước đến nay 02 ngôi mộ này là mộ đắp đất, chưa được xây dựng, tôn tạo nên cỏ mọc um tùm. Tháng 9/2014 bố anh đã làm đơn đề nghị UBND xã Xương Lâm xin phép xây dựng mộ mẹ Việt Nam anh hùng là cụ Nguyễn Thị T và cụ Dương Văn N và làm đường vào mộ, tháng 10/2014 gia đình anh tổ chức họp gia đình và được sự giúp đỡ của các ban ngành thôn 6, tháng 10/2014 gia đình anh đã tiến hành làm đường vào phần mộ, vào ngày 03/12/2014 gia đình anh khởi công xây dựng 02 ngôi mộ, ngày 25/12/2014 xây dựng xong thì hai mẹ con bà D đến chửi bới và đập phá 02 ngôi mộ nên gia đình anh đã báo cáo chính quyền địa phương.

Từ trước đến nay gia đình anh vẫn là người thờ cúng và trông nom phần mộ của 02 cụ.Việc xây dựng 02 ngôi mộ này là do bố anh ông Dương Xuân B là người trực tiếp đứng ra tổ chức xây dựng, bố anh trực tiếp đi thuê thợ và mua nguyên vật liệu, anh và các anh em con cháu trong gia đình cùng có công sức đóng góp và cùng tham gia. Hiện tại bố anh đã mất vào ngày 16/02/2017 tại Gia Lai. Việc xây mộ cho hai cụ là do bố anh, anh không liên quan. Do vậy việc bà D khởi kiện yêu cầu anh phải bồi thường về việc phá mộ là không đúng vì anh chỉ là hàng chắt không có quyền được phép xây dựng hay đập phá mộ vì

lúc đó bố anh còn sống nên ông đã tự hoàn toàn quyết định. Anh không đồng ý với yêu cầu khởi kiện của bà Hoàng Thị D.

Trước phiên tòa hôm nay, anh Dương Văn T vẫn giữ nguyên các yêu cầu trên và trình bày bà D khai gia đình anh phá mộ là không đúng mà thực tế chính bà D là người đã phun thuốc diệt cỏ lên hai ngôi mộ và gia đình anh chỉ tôn tạo, xây dựng cho hai ngôi mộ mà không hề đập phá hay có sự chuyển dịch hai ngôi mộ này.

Người có quyền lợi nghĩa vụ liên quan chị Bùi Thị B Trình bày:

Chị là vợ của anh Dương Văn T, chị đồng ý với các ý kiến của anh T, chị không có ý kiến gì khác.

Lời khai của bà Hoàng Thị T; bà Dương Thị H, chị Dương Thị H, bà Dương Thị T, ông Hoàng Kim Đ là em dâu và các con của ông Dương Xuân B là những người làm chứng và là những người được ông B trực tiếp nhờ khi ông B khởi công xây dựng hai ngôi mộ, đều thể hiện:

Hai ngôi mộ là của cụ Dương Văn N và cụ Nguyễn Thị T mà bà Hoàng Thị D đang khởi kiện là mộ của các cụ nội của anh, chị, các cụ là bố mẹ của liệt sĩ Dương Xuân Đ. Ông Dương Xuân B là con của liệt sĩ Đ. Năm 2014 ông B có về quê xây mộ cho ông bà nội là cụ N và cụ T, trước khi xây mộ có đơn gửi ra UBND xã đề nghị xin xây dựng mộ, UBND xã đồng ý và ông B đã tổ chức họp gia đình. Do vậy việc xây dựng 02 ngôi mộ trên đều là do ông Dương Xuân B là người đứng ra tổ chức toàn bộ, trực tiếp ông B đi thuê thợ và mua nguyên vật liệu, còn lại các em, con trong gia đình chỉ tham gia để phụ giúp. Sau khi xây dựng xong thì bà Hoàng Thị D có 02 lần đến chửi bới và đập phá 02 ngôi mộ, chính quyền địa phương đã tiến hành lập biên bản về việc bà D đập phá 02 ngôi mộ này.

Việc xây dựng mộ, tiền xây dựng, đi xin phép xây dựng thì ông Dương Xuân B là người trực tiếp tổ chức, là người bỏ tiền lo. Anh Dương Văn T là con trai cả của ông B nhưng cũng chỉ là người tham gia phụ giúp cho ông B như các con cháu khác trong gia đình, dòng họ. Việc xây dựng mộ là thể hiện tấm lòng của ông B đối với ông, bà.

Hiện tại Ông Dương Xuân B đã mất vào ngày 16/02/2017. Việc bà D khởi kiện yêu cầu anh T phải bồi thường về việc phá mộ là không đúng vì anh T chỉ là hàng chắt cũng tham gia cùng các con cháu khác trong gia đình, anh T không có quyền được phép xây dựng hay đập phá mộ. Việc xây dựng mộ cho các cụ là thể hiện tấm lòng của con cháu đối với người đã khuất vì trước đó cả hai ngôi mộ chỉ là mộ đất, cỏ mọc um tùm. Gia đình ông B chỉ tôn tạo, xây dựng ốp lát gạch chứ không hề đập phá hay chuyển dịch mộ sang nơi khác.

*** Ý kiến của Kiểm sát B tham gia phiên tòa:**

- Thẩm phán và thư ký trong quá trình giải quyết vụ án chấp hành đúng quy định của pháp luật. Thẩm phán xác định đúng mối quan hệ pháp luật tranh chấp. Việc giao các văn bản tố tụng cho những người tham gia tố tụng và gửi hồ sơ cho VKS về thời gian đều đảm bảo theo đúng quy định của luật tố tụng Dân sự.

- HĐXX thực hiện đúng quy định của pháp luật;

- Người tham gia tố tụng: Nguyên đơn, bị đơn và những người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan trong vụ án đều chấp hành đúng quy định của pháp luật;

+ Về quan điểm đường lối giải quyết vụ án: Đề nghị HĐXX áp dụng các Điều 588; Điều 607 Bộ luật dân sự năm 2015. Điều 26; Điều 35; Điều 147; Điều 157; Điều 271; Điều 273 Bộ luật tố tụng dân sự năm 2015. Điểm đ khoản 1 Điều 12 Nghị quyết 326/2016/UBTVQH ngày 30/12/2016 của Ủy ban thường vụ Quốc hội, xử không chấp nhận yêu cầu khởi kiện của bà Hoàng Thị D đối với anh Dương Văn T về yêu cầu bồi thường thiệt hại về tổn thất tinh thần với số tiền 26.000.000đồng do xâm phạm 02 ngôi mộ của cụ T và cụ N và yêu cầu buộc khôi phục hiện trạng ban đầu 02 ngôi mộ như lúc chưa xây dựng.

Ngoài ra đại diện VKS còn đề nghị HĐXX giải quyết về tiền chi phí thẩm định và án phí của vụ án.

+ Những yêu cầu, kiến nghị khác: Không

NHẬN ĐỊNH CỦA TÒA ÁN

- Sau khi nghiên cứu các tài liệu có trong hồ sơ vụ án được thẩm tra tại phiên toà và căn cứ vào kết quả tranh luận tại phiên toà, ý kiến của các bên đương sự, HĐXX nhận định:

[1] ***Về trình tự thủ tục tố tụng:*** Tòa án đã tiến hành đầy đủ trình tự thủ tục tố tụng trong quá trình giải quyết vụ án

[2] ***Về quan hệ pháp luật tranh chấp và thẩm quyền giải quyết vụ án***: Quan hệ tranh chấp giữa bà Hoàng Thị D và anh Dương Văn T là quan hệ dân sự giữa cá nhân với cá nhân, anh Dương văn T có hộ khẩu và cư trú tại huyện Lạng Giang, các bên đã không tự giải quyết được tranh chấp phát sinh nên nguyên đơn đã làm đơn khởi kiện tại Tòa án. Đây là vụ án đương sự khởi kiện về tranh chấp bồi thường thiệt hại do xâm phạm về mồ mả theo quy định tại khoản 6 Điều 26, Điều 35, Điều 39 của Bộ luật tố tụng dân sự thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án nhân dân huyện Lạng Giang.

[3] ***Về nội D vụ kiện*:** Bà Hoàng Thị D yêu cầu anh Dương Văn T phải bồi thường thiệt hại do xâm phạm mồ mả, cụ thể: Yêu cầu bồi thường cho bà về việc đã xây dựng trái phép 02 ngôi mộ là 13.000.000 đồng/01 ngôi, tổng 26.000.000 đồng và buộc khôi phục lại hiện trạng ban đầu khi chưa xây dựng.

Kèm theo đơn khởi kiện bà D cung cấp chứng cứ để chứng minh cho yêu cầu của mình gồm: Bằng Tổ quốc ghi công của ông Dương Xuân Đ và các tài liệu chứng cứ khác có liên quan đến việc khởi kiện: Danh hiệu truy tặng bà mẹ Việt nam anh hùng; Biên bản làm việc tại UBND xã Xương Lâm các ngày 04/12/2014, 26/12/2014 và ngày 05/02/2015; Quyết định về việc trợ cấp thờ cúng liệt sỹ; Bản khai của thân nhân người có công với Cách mạng; Biên bản xác minh ngày 07/3/2017; Giấy chứng nhận gia đình liệt sỹ; Thông báo kết quả giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm; Sổ xác nhận thân nhân liệt sỹ (gồm 02 tờ); Sổ hộ khẩu, chứng minh thư nhân dân.

Phía bị đơn anh Hoàng Văn T trong quá trình Tòa án giải quyết vụ án cũng đã cung cấp các tài liệu chứng cứ cho yêu cầu của mình bao gồm: Đơn đề nghị tra cứu hồ sơ liệt sỹ; Giấy xác nhận thăm viếng liệt sỹ số 625 ngày 23/4/2018; Công văn số 1820 ngày 03/11/2016; Đơn xin xây dựng mộ bà mẹ Việt nam anh hùng của ông Dương Xuân B; Biên bản làm việc và 04 tấm ảnh về phần mộ trước và sau khi xây dựng.

Căn cứ vào các tài liệu có trong hồ sơ thể hiện: Năm 2014 gia đình nhà ông Dương Xuân B tổ chức xây dựng 02 ngôi mộ của cụ Nguyễn Thị T và cụ Dương Văn N. Anh Dương Văn T trình bày lý do bố anh cho xây dựng 02 ngôi mộ là do hiện cả hai ngôi mộ đều chỉ là mộ đất và đã bị cỏ mọc um tùm và hai ngôi mộ là mộ của các cụ nhà anh vì bố anh ông Dương Xuân B là cháu nội của cụ N và cụ T. Quá trình xây dựng giữa gia đình nhà bà D và gia đình nhà ông B (bố anh T) có sảy ra tranh chấp. Phía bà D cho rằng gia đình nhà anh T không có quyền xây mộ của 02 cụ vì chỉ có chồng bà là ông Dương văn V là cháu nội đích tôn duy nhất mới có quyền xây dựng mộ của 02 cụ. Từ năm 2014 cho đến nay bà D liên tục làm đơn tố cáo đến Công an và đơn khiếu nại đến các cơ quan hành chính về việc gia đình nhà anh T tự ý xây dựng 02 ngôi mộ của cụ T và cụ Nhở và sau đó làm đơn khởi kiện đến Tòa án yêu cầu anh Dương Văn T phải bồi thường thiệt hại về việc xâm phạm mồ mả của gia đình bà. Nội D khởi kiện về tranh chấp bồi thường thiệt hại do xâm phạm mồ mả theo quy định tại Điều 588 và Điều 607 Bộ luật Dân sự.

[4] Xét yêu cầu khởi kiện của bà Hoàng Thị D, Hội đồng xét xử thấy:

Trước khi xây dựng hai ngôi mộ thì giữa các bên cũng đã có việc họp gia đình, mặc dù phía bà D không thừa nhận việc có đồng ý cho gia đình ông Dương Xuân B xây dựng mồ mả nhưng bà có thừa nhận hai bên cùng thống nhất cho gia đình ông B xây và đổ đường vào mộ phần của các cụ. Do vậy việc

ông Dương Xuân B đã có đơn đề nghị đến UBND xã Xương Lâm xin phép xây dựng mộ phần cho các cụ như lời khai của phía gia đình anh Dương Văn T là có căn cứ. Sở dĩ có việc bà D khởi kiện anh T đến Tòa án để giải quyết tranh chấp là do phía gia đình ông Dương Xuân B đã tự ý xây dựng hai ngôi mộ, mặt khác phía bà D còn cho rằng vì hiện tại ông B đã chết, anh Dương Văn T là con trai của ông Dương Xuân B nên bà chỉ khởi kiện một mình anh T mà không khởi kiện ai khác.

[4.1] ***Về các chứng cứ và lời khai cụ thể của từng bên*:** Bà Hoàng Thị D cho rằng anh Dương văn T là người trực tiếp xâm phạm mồ mả của gia đình bà vì cụ Nguyễn Thị T và cụ Dương Văn N là bố của liệt sĩ Dương Xuân Đ, liệt sĩ Dương Xuân Đ chỉ có 01 con trai duy nhất là ông Dương Văn V là chồng bà, hiện nay bà là người thờ cúng cụ T, cụ N và liệt sĩ Dương Xuân Đ còn ông Dương Xuân B không phải là con đẻ hay con nuôi của liệt sĩ Dương Xuân Đ nên ông B và anh T không có quyền được xây dựng 02 ngôi mộ của cụ T và cụ N. Trước khi gia đình nhà anh T (con ông B) xây dựng thì mộ là mộ đất đắp tròn, chưa được xây dựng, bà yêu cầu anh T phải bồi thường vì anh T là con trai ông B và bà chỉ yêu cầu một mình anh T. Phía Anh T cho rằng việc xây dựng mộ của T và cụ N thì bố anh là ông Dương Xuân B xây dựng, ông B trực tiếp có đơn xin phép UBND xã Xương Lâm để xây dựng mộ, quá trình xây dựng anh cùng các anh chị em trong gia đình cùng tham gia xây dựng mộ cho các cụ, tiền xây dựng mộ và thuê nhân công trực tiếp ông B là người đứng lên làm, gia đình anh không phá mộ, hay dịch chuyển mộ sang chỗ khác, trước khi xây dựng 02 ngôi mộ là mộ đất, gia đình anh chỉ xây dựng và làm đẹp thêm cho các cụ, bố anh là con đẻ hay con nuôi của liệt sĩ Dương Xuân Đ thì anh không biết chỉ biết bố anh là con trai của liệt sĩ Dương Xuân Đ và là cháu của cụ T và cụ N. Người có quyền lợi nghĩa vụ liên quan và những người làm chứng trong vụ án đều khẳng định toàn bộ chi phí cho việc xây dựng hai ngôi mộ và việc tổ chức xây dựng là do ông Dương Xuân B. Anh T và các anh chị em trong gia đình chỉ là người cùng có công sức chung xây dựng cùng với ông B.

[4.2] ***Về các chứng cứ tài liệu có trong hồ sơ đã được thu thập*:**

Xác minh tại UBND xã Xương Lâm thì thấy: Thông tin của các cụ bô lão trong làng thì từ N ông Dương Xuân B có sống ở nhà liệt sĩ Dương Xuân Đ, liệt sĩ Dương Xuân Đ là con duy nhất của cụ T và cụ N, liệt sĩ Dương Xuân Đ có con trai là Dương Văn V (đã mất năm 2006), vợ ông V là bà Hoàng Thị D, ông Dương Xuân B có con trai là Dương Văn T, không xác định ông Dương Xuân B là con đẻ hay con nuôi liệt sĩ Dương Xuân Đ vì hiện nay không có giấy tờ chứng minh là con nuôi liệt sĩ Dương Xuân Đ. Về việc xây dựng mộ cụ Nguyễn Thị T, năm 2001 cụ T được Nhà nước phong tặng bà mẹ Việt Nam

anh hùng. Ngày 09/04/2014 ông Dương Xuân B (là cháu cụ T) có đơn gửi UBND xã Xương lâm về việc xin xây dựng mộ cụ Nguyễn Thị T, sau khi nhận được đơn của ông B thì UBND xã có ý kiến đề nghị phía gia đình ông B tiến hành họp gia đình để thống nhất việc xây mộ tránh mất trật tự tại địa phương. Sau đó ông B có tổ chức họp gia đình, phía bà D không đồng ý cho xây dựng mộ, tuy nhiên gia đình nhà ông B vẫn xây mộ, quá trình xây dựng mộ thì gia đình nhà ông B và gia đình nhà bà D có sẩy ra sô sát, UBND xã đã nhiều lần tiến hành hòa giải nhưng không được. UBND xã Xương Lâm không ủng hộ hay cho tiền ông B để xây dựng mộ.

Tòa án có yêu cầu bà D cung cấp các tài liệu chứng cứ anh Dương Văn T là người trực tiếp phá mộ xây dựng mộ nhưng bà D không có tài liệu nào chứng minh anh T trực tiếp phá mộ của cụ T và cụ N. Do đó không có căn cứ xác định anh T là người trực tiếp phá mộ và xây dựng trái phép 02 ngôi mộ của cụ N và cụ T. Phía bà D thừa nhận thời điểm gia đình anh T xây dựng mộ thì ông Dương Xuân B vẫn còn sống, mặt khác ông Dương Xuân B là bố anh T là người có đơn xin phép xây dựng mộ, trực tiếp có mặt khi xây dựng mộ, gia đình ông B không phá mộ mà chỉ xây dựng, tôn tạo lát ốp gạch xung quanh hai ngôi mộ và làm cho mộ cụ T và mộ cụ N đẹp hơn, tốt hơn. Do vậy không có căn cứ xác định anh Dương Văn T có hành vi phá mồ mả của nhà bà D,

[5] ***Đối với yêu cầu của bà Hoàng Thị D*** yêu cầu anh Dương văn T phải bồi thường về việc xâm phạm 02 ngôi mộ với số tiền bằng 10 tháng lương tối thiểu cho một ngôi mộ và 02 ngôi mộ bằng 26.000.000 đồng và phải phá 02 mộ của cụ T và cụ N đã được xây dựng để trả lại hiện trạng ban đầu, HĐXX thấy:

Căn cứ vào lời khai của các bên và kết quả thẩm định của HĐ thẩm định tài sản thể hiện: Hiện tại, tại xứ đồng Cầu Kha, thôn 7 Quyết Tiến, xã Xương Lâm, huyện Lạng Giang vẫn còn có 02 ngôi mộ, trên mộ được gắn tên cụ Nguyễn Thị T và cụ Dương văn N, trước 02 ngôi mộ có một bức tường ghi dòng chữ "Bà mẹ Việt Nam anh hùng" và cả hai ngôi mộ đều được xây dựng, ốp lát gạch đen và gạch màu nâu đỏ bên ngoài. Cả bà D và anh T đều có cùng ý kiến trước khi gia đình ông B xây dựng mộ cho 02 cụ thì mộ là mộ tròn, đắp đất, chưa được xây dựng. Lời khai các bên cũng thể hiện không có việc tranh chấp mồ mả vì hàng năm vào các thời điểm cúng giỗ, ngày T minh, ngày tết thì gia đình bà D, gia đình ông B vẫn có trách nhiệm cùng hương khói cho các cụ mà không bị bên kia phản đối hoặc ngăn cản không cho đến thắp hương. Bà D cho rằng ông Dương Xuân B không phải là con đẻ của cụ T và cụ N thì không được xây mộ cho các cụ, tuy nhiên xét về mặt quyền lợi thực tế thì hiện tại bà D vẫn đang là người trực tiếp được hưởng các chế độ của người thờ cúng liệt sỹ, đã được hưởng chế độ mẹ Việt nam anh hùng và trực tiếp thờ cúng liệt sỹ

Dương Xuân Đ chứ không phải ông Dương Xuân B và con cháu của ông B. Còn việc xây dựng mộ phần của người đã khuất chỉ là để thể hiện sự tôn kính, tâm linh đạo đức truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam đối với cha ông của mình, không phải mục đích để được lợi về quyền lợi được hưởng và ông Dương Xuân B đã trực tiếp bỏ tiền, trực tiếp tổ chức kêu gọi các con cháu trong gia đình mình cùng đóng góp công sức tiền bạc để xây dựng, tôn tạo cho hai ngôi mộ này.

Phía gia đình nhà ông Dương Xuân B có việc tổ chức cho các con cháu xây dựng cho hai ngôi mộ đẹp hơn, trước khi xây ông B cũng đã có đơn xin phép chính quyền địa phương để được xây mộ và được chấp nhận. Khi xây mộ không có việc Đ phá mộ, hoặc di chuyển vị trí của hai ngôi mộ sang chỗ khác hoặc làm cho mĩ quan của hai ngôi mộ xấu hơn so với tình trạng ban đầu và vẫn giữ nguyên bức tường ghi dòng chữ "Bà mẹ Việt Nam anh hùng". Thể theo phong tục tập quán của người Việt Nam thì hiện nay 02 ngôi mộ của cụ T và cụ N đã được xây dựng khang trang, sạch đẹp nên việc bà D yêu cầu anh T phải phá bỏ hai ngôi mộ đã được xây dựng là không thể chấp nhận, mặt khác căn cứ vào các chứng cứ và tài liệu đã được xác minh thì người trực tiếp tổ chức xây dựng mộ cho hai cụ T và cụ N là ông Dương Xuân B, không phải anh Dương Văn T. Do vậy HĐXX không có căn cứ chấp nhận yêu cầu khởi kiện của bà Hoàng Thị D đối với anh T.

[6] ***Về tiền chi phí cho việc thẩm định tại chỗ:*** Bà Hoàng Thị D đã nộp số tiền 1.200.000 đồng và Tòa án đã T toán cho việc thẩm định của Hội đồng thẩm định. Do yêu cầu của bà Hoàng Thị D không được chấp nhận, do vậy bà Hoàng Thị D phải chịu toàn bộ số tiền này.

[7] ***Về án phí***: Bà Hoàng Thị D hiện nay đã trên 60 tuổi nên không phải chịu án phí dân sự sơ thẩm theo quy định tại điểm đ khoản 1 Điều 12 Nghị quyết 326/2016/UBTVQH ngày 30/12/2016.

[8] ***Về quyền kháng cáo***: Các đương sự được quyền kháng cáo bản án theo quy định tại Điều 271, khoản 1 Điều 273 Bộ luật tố tụng dân sự.

Vì các lẽ trên.

QUYẾT ĐỊNH

Áp dụng các Điều 588 và Điều 607 Bộ luật dân sự năm 2015.

Khoản 6 Điều 26; Điểm a Khoản 1 Điều 35; Điều 147; khoản 1 Điều 157; Điều 271; Điều 273 Bộ luật tố tụng dân sự.

Điểm đ khoản 1 Điều 12 Nghị quyết 326/2016/UBTVQH ngày 30/12/2016 của Ủy ban thường vụ Quốc hội về án phí, lệ phí Toà án. Xử:

1. Không chấp nhận yêu cầu khởi kiện của bà Hoàng Thị D đối với anh Dương Văn T, cụ thể:

- Yêu cầu bồi thường thiệt hại về tổn thất tinh thần với số tiền 26.000.000đồng (Hai mươi sáu triệu đồng) do xâm phạm hai ngôi mộ của cụ Nguyễn Thị T và cụ Dương Văn N.

- Buộc phải khôi phục lại nguyên hiện trạng ban đầu của hai ngôi mộ như lúc chưa xây dựng.

2. Về chi phí tố tụng: Bà Hoàng Thị D phải chịu 1.200.000 đồng tiền chi phí thẩm định (Xác nhận bà Hoàng Thị D nộp và T toán xong).

3. Về án phí: Bà Hoàng Thị D không phải chịu án phí dân sự sơ thẩm.

Báo cho các đương sự đều có mặt biết được quyền kháng cáo bản án trong hạn 15 ngày kể từ ngày tuyên án.

Nơi nhận
- TAND tỉnh Bắc Giang;
- VKSND tỉnh Bắc Giang;
- VKSND huyện Lạng Giang;
- THADS huyện Lạng Giang;
- Các đương sự.
- Lưu

T/M HỘI ĐỒNG XÉT XỬ
THẨM PHÁN - CHỦ TOẠ PHIÊN TOÀ

Trần Thị Hằng